

אשרי האיש

החסידות בדרך רבוה"ק זיע"א

בעזרת ה' נעשה ונצליח

יום ו' ערש"ק י"ז סיון תשפ"ה

פרשת בהעלותך

גליון תש"ד

שנה י"ד

מפי ספרים וסופרים

אין אורו של משה חסר כלום

למרחוק ויהודים רבים צבאו על התיש וביקשו להשתמש בקרניו שהלכו ונתמעטו עד שלבסוף נכרתו כליל. כעת, כשהגיעה עת חצות, לא היה עוד מי שיעורר את הכוכבים לשירה...".

באמת, סיפור עצוב ומרעיד את הלב. וודאי משל הוא. האדם הגדול שקרניו נוגעות בכוכבים שרעפיו בגבהי מרומים. והנה באים אנשים בזוטותיהם, גוזלים זמנו ונוגסים בהתעלותו. הם זוכים בקופסה לטבך במילוי שאלות טפלות וקרניו הולכות ונגדעות... ואנו מתמרמרים על האנשים המטרידים, האנוכיים, המוכנים לפגום בדרגתו של האדם הגדול כדי להשיג את מאווים הקטנים.

אבל כשנעמיק ונעיין במשל, תיהפך הקערה על פיה! כי אילו היית הקומתו של 'התיש' ענקית - לא היה בכוכב להקטינו ולגמדו. אבל קומתו לא גבהה, רק את קרניו שלח למרום - אך הוא נשאר בקומתו ללא כל שינוי. והרי כאן זעקה נוקבת: אילו היה אכן גדול - ענק שבענקים כאברהם אבינו, יכול היה להשתחוות לערביים ולרוץ אל הבקר, להאכילם בלשונות של חרדל וללוות את האורחים, וכל זה רק הוסיף לאברהם אבינו מעלה על מעלתו. אבל כשתיש היה ותיש נשאר, יכולים המון העם להקטינו ולגדעו...

זה היה חששו של משה רבינו - העניו מכל אדם! הוא לא האמין בעצמו, חשש שמא אם יעסוק בזוטות - יתקטן ותושפל מעלתו ולכן פנה אל הקב"ה ואמר: "ואם ככה את עשה לי ה'רגני נא הרג אם מצאתי חן בעיניך ואל ארצה ב'רעתי".

אבל הקב"ה הודיעו שהוא גדול במהותו - וכשם שהאור מאיר לכולם ואין נגרע ממנו מאומה כך משה רבינו בגדלותו.

כמה הדברים אמורים לגבינו. שהרי כל אחד מאיתנו מנהיג הוא בתוך ביתו... כמה על כל אחד לחשוש שמא יסיטוה טרדותיו ושלא יגדעו מעלתו! יקדיש ללימוד התורה ובנועם המידות שירכוש - יהיה למופת ולדוגמה...

משה פונה בדרישה להקב"ה ואומר: "מאין לי כְּשֶׁר לָתֵת לְכָל הָעָם הַזֶּה כִּי יָבֹכּוּ עָלַי לֵאמֹר תִּנָּה לָנוּ כְּשֶׁר וְנֹאכְלָה. לֹא אוּכַל אֲנֹכִי לָבִדִּי לְשֵׁאת אֶת כָּל הָעָם הַזֶּה כִּי כָבֵד מְמִנִּי. וְאִם כָּכָה אֶת עֹשֶׂה לִּי ה'רַגְנִי נָא הֲרֹג אִם מִצָּאתִי חָן בְּעֵינֶיךָ וְאֵל אֶרְצָה בְּרַעְתִּי".

ונשאלת השאלה: משה עומד ומתמרמר עד כדי שהוא מוכן למות - "הרגני נא הרוג". לכאורה קשה, מה קרה למשה רבינו? ממה הוא פחד?

כדי להבין את התשובה נקדים סיפור שסיפר הרבי מקוצק לתלמידו - רבי יצחק (הרבי הזקן) מוורקה הוא אמנם דמיוני אך יש בו דרך הנהגה לגבי כל מנהיג. היא נלמדת ממשה רבינו ונוגעת לכל אב בביתו...

המעשה מובא בספר תולדות יעקב יוסף מפולנאה: "יהודי זקן שהלך לבית המדרש, איבד את קופסת הטבך שקיבל בירושה מאבותיו. זו הייתה עשויה מקרן של איל והייתה יקרה מאוד עבורו. היהודי בכה והתאבל על האבדה וחיפשה בכל מקום אפשרי. במהלך החיפושים נכנס לעובי היער ונתקל ב'תיש הקדוש'. תיאורו היה מבהיל: קרניו העצומות נגעו בשמיים והגיעו לכוכבים. ראה התיש את צערו של היהודי, ובקדושתו ידע את הנסיבות שהביאוהו ליער. מבלי לחשוב פעמיים, הרבין התיש את ראשו ואמר לו בנעימות: "כרות חתיכה מקרני והתקן לך קופסת טבך חדשה". היהודי התרגש וחתך מקרנו של האיל, הוא פתח בריצה לבית המדרש וכיבד את היהודים בטבך ההרחה שהפיק ריח ניחוח נעים במיוחד. כולם הריחו, התענגו ומיד שאלו: "מאין הריח הנהדר הזה?"

בהתלהבות סיפר להם היהודי, על "התיש הקדוש" שפגש. תיכף ומיד שמו כולם את פעמיהם אל היער ותרזו אחר התיש המופלא שקרניו מתנשאות עד לכוכבי השמיים. לאחר שמצאוהו, ניגשו אחד אחד וביקשו רשות לכרות חתיכה קטנה מקרניו. בסבלנו מפליאה, פעם אחר פעם נעתר התיש הקדוש לבקשתם, כפף את ראשו לעומתם וכל אחד חתך כמבוקשו עבור קופסת טבך אישית עבורו. שמש של קופסות הטבך שהותקנו מהקרניים יצא

אמרות טהורות

אמרות קודש מרבותינו הק' מאלכסנדר

"לב נשבר ונדכה אלוקים לא תבזה"

מה שכתב רש"י ז"ל (ח, ג) למה נסמכה פרשת המנוחה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו שלא היה עמוהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו, היינו מזה נשבר לב אהרן מאוד ובה לידי הכנעה והתבטלות, וכך היה מדליק ומטיב את הנרות בהכנעה גדולה עד מאוד.

אמנם בודאי למרות הנכעתו לא בא לידי עצבות, אלא התחזק בעצמו לאמור, אעפ"י כן עם כל שפלותי, ישראל נולדתי וישראל אנכי, מצבא השי"ת, ומכאן זה בא לידי שמחה. וזהו 'להגיד שבחו של אהרן שלא שינה', היינו אפי' אחרי חלישות הדעת ושברון הלב לא שינה, אלאהדליק את המנוחה באותה שמחה וחודו כמו קודם שחלשה דעתו, בידעו כי למרות שפלותו יהודי הוא ועובד למלך מלכי המלכים הקב"ה, והבן.

הדיבוק לצדיק הדור שבדורו

ויעש כן אהרן (ח, ג). מפרש"י ז"ל: להגיד שבחו של אהרן שלא שינה.

ווארט

והיו עיניך רואות את מוריד

בהעלותך את הנרות. מפרש"י ז"ל על שם שהלהב עולה שצריך להדליק עד שתהיה שלהבת עולה מאליה.

אולי העניין כמובא בספרה"ק י"ג דרכים בצדיקים, א' שעובד את ה' במעשה שתמיד הוא מוסיף והולך בדרכי ה' בתורה בתפילה ובמעשים טובים וכל מי

שרואה את מעשיו יקח ממנו לעבוד את ה' ג"ב, וב' שעובד את ה' בדיבור וע"י ששומעים ממנו זרע ישראל דברי אלוקים חיים בקדושה וטהרה דברים היוצאים מן הלב מטיבים מעשיהם ועושים תשובה, וג' יש צדיק שעובד את ה' במחשבה שהוא דבוק וקשור במחשבתו בדביקות נפלא כל כך עד כל מי שרואה את פניו כמלאך אלוקים צבאות נורא מאוד צלם אלוקים שעל פניו בראיה בעלמא זוכה לתשובה גדולה וליראה ולאהבת ה' ומדריגה זו גדולה מכל המדריגות. וזהו 'בהעלותך את הנרות' נשמת ישראל צריך להדליק 'עד שתהיה' שלהבת רשפי אש 'שלהבת ה' עולה מאליה' בלי שום מעשה ודיבור רק ע"י מה שיראה צורתו הקדוש יבער להו בקרבו לקל חי, וזהו 'שבחו של אהרן שלא שינה', שלא היה צריך לשום פעולה, לשום השתנות, רק במה שהיו מסתכלים בצורתו הקדושה בדבוקתו בקדושה עליונה היה מדליק ומטיב נשמת ישראל ולבם היה בעור בקרבם כשלהבת אש,

(תפארת שמואל במאמרים ליומא דהילולא של רבינו הקדוש מווארקי זי"ע. ומסיים רבינו הק' בדברות קודש לרגל היומא דהילולא קדישא של הרבי הצעיר מווארקי זי"ע החל בט"ז סיוון: ז'כל מי שזכה להכיר ולראות פני הצדיק יסוד עולם כמלאך ה' צבאות רבינו הק' מוארקע יוכל להבין שיש מציאת כזות לכל יוצרך לשום השתנות לשום פעולה, ומי שהיה רואה ומסתכל בצורתו הק' בצלם אלוקים שעל פניו כמלאך אלוקים צבאות היה לבו לזהב בקרבו לה' והיו ששים ושמוחים לעשות רצון קונם באהבת אחים עד להפליא באהבה ויראת ה', וכנודע זאת לכל הזוכה להסתופף בחצר קודשו, כן היום יגן עלינו זכותו להנצל מכל רע ובל יוכלו להרע לנו ולהמניע אותנו מעבודת ה' ונזכה לעבוד ה' בשלהבת אש קודש עד שתהיה שלהבת עולה מעליה בזכותו אמן')

קשור מצוותיו לצדיק הדור שבדורו

ויעש כן אהרן וגו', כאשר צוה ה' את משה (ח', ג'). מפרש"י ז"ל: להגיד שבחו של אהרן שלא שינה.

דנוע דכל אחד ואחד צריך לקשר תפילתו ותורתו לצדיק הדור שבדורו, ויעלה ויבוא עי"ז תפילתו לנחת רוח, עם תפילת הצדיק שיודע ומכון כהוגן, וממשיך שפע רב בכל העולמות, או להכלל ישראל. ואהרן כהנא רבא, אף שהיה שושבינא דמטרוניתא, עם כל זה היה מקשר את עצמו בהדלקת המנורה, בכונת משה רבינו ע"ה.

וזהו ויעש כן אהרן כאשר צוה ה' את משה, שהיה עושה על דעת משה רבינו ע"ה. וזה שפירש"י ז"ל להגיד שבחו שלא שינה, היינו שעשה המצוה על דעת משה, כמו כל אחד ואחד מישראל, ולא היה משנה משאר אחיו.

מרגניתא דיצחק

פנינים בסדר פסוקי פרשת השבוע

ויעש כן אהרן (במדבר ח, ג). שלא שינה. יש לפרש כי עשה מעשה המצוה כל ימי חייו בכוונה ורצון אחד. כי דרך כל אדם שבהתחלה מתעורר לטוב, אחר כך נשכח ממנו וצריך לחפש התעוררות באופן אחר תמיד, והאמת כי ההתפעלות הראשון הוא המובהר לזאת נאמר על אהרן שלא שינה וממילא בא לו תמיד השגות חדשות כמו שכתוב אם שמוע (שמות טו, כה דברים כה, א) בישן תשמע (שם) בחדש. (שפת אמת)

וברדת הטל על המחנה לילה ירד המן עליו. כי ידוע שעל ידי קדושת המחשבה שמקדש מחשבתו ומדבקה תמיד להשם יתברך ברוך הוא, ממילא נתקדשו כל האברים, כי גופא בתר רישא גרידא, וממילא נעשה מרכבה שלמה מוכן להשראת עליו קדושת אלהות.

וזה יש לפרש הרמז בפסוק "וברדת הטל" היינו נקודה עלאה שהוא מחשבה עילאה, כשיורד "על המחנה" היינו האברים, "לילה" שהם גשמיים וחשכים, והיינו כשמקדש על ידי מחשבתו כל האברים ועושה עצמו מרכבה לשכינה ברוך הוא, אז "ירד המן עליו", היינו קדושת אין סוף שהוא נותן מזון ושפע לכל עלמין בגשמיות וברוחניות, הוא נותן שפע וקדושה גם כן לכל העולמות שהוא מחיה כל עלמין ושורה עליו השראת קדושת אור השכינה כביכול מהתפשטות אין סוף, והתרגום מפרש 'מנא', והוא מספר צ"א, שהוא יחוד "הוי"ה ואדנ"י", וזהו השפע שמשם יורד עליו, והמשכיל.

(דגל מחנה אפרים)

בהעלתך את הנרות וכו', הענין הוא כי יש לפעמים צדיק נופל ממדרגתו, כי השם יתברך חפץ חסד וכל הניצוצין שנפלו בעמקי הקלפות רצונו יתברך שיתעלו ויעבדו את הבורא, והנה כשהצדיק נופל אז הוא כמעט במקום הניצוצין, ובדאי הצדיק כבר נקשר קשר אמיץ בשרש העליון וחוזר ביתר שאת ויתר עז, ומחמת זה הניצוצין גם כן פונים לשרשם ונתעלים. וזהו שאמר הכתוב "בהעלתך את הנרות" היינו בהעלותך הניצוצין, "אל מול פני המנורה" לשון פנה, כאשר יפנו הניצוצין אל 'המנורה' שזו היא השכינה שרש העליון, אזי יתעלו כלם ויאירו שבעת הנרות'.

וביום הקים את המשכן, נראה דהנה הצדיק כל עבודתו להעלות ולהקים את השכינה, ואמר הכתוב כאשר יהיה הצדיק במדרגה הזאת "ויקים את המשכן" היא השכינה, "כסה הענן את המשכן", פרוש הצדיק הזה הוא תמיד בהכנעה גדולה וכאלו כסוה הענין, דהיינו שעומד לפניו שפלותו וחסרונו שבו וחושב בעצמו שאינו צדיק כלל, "ובערב" רצה לומר אבל מי שהוא בערב ובחשך, "יהיה על המשכן כמראה אש", פרוש הוא חושב בעצמו שהוא "כמראה אש", שהוא צדיק גמור, "כן יהיה תמיד הענין יכסנו" בצדיק גמור, "ומראה אש לילה" מי שהוא במדרגת לילה הוא סוכר דוקא שהוא טוב, והאמת הוא להפך אצל הצדיק גמור, וקל להבין.

(נועם אלימלך)

מעשי צדיקים

הנדיב הצדיק שהסתיר את צדקותו

בהיפך הגמור לקללה ולא לברכה. הראשון היה אמנם בעל פונדק פשוט ביותר, אבל נדיבות לבו התפרסמה בכל העיר וגלילותיה, בהיותו מכניס אורחים גדול. הוא הקים על יד הפונדק "בית הכנסת אורחים", שהיה מיועד

טיב מעשה זה שלפנינו מסופר בגירסאות שונות, והנני מספרו בזה כפי שקיבלתיו ממכבוד אמי מורתי עליה השלום. באחת העיירות התגוררו שני יהודים נגידים מפורסמים, האחד יצא שמו לתהילה ולשבח, ואילו השני

לע"נ הרה"ח ר' יצחק
בן הרה"ח ר' משה אריה זצ"ל
נלב"ע ו' סיון תשע"ד

ויעש כן אהרן (ח', ג'). מפרש"י ז"ל להגיד שבחו של אהרן שלא שינה. בשם הרה"ק ר' מאיר מפרמשינאן זי"ע, כי האדם הצדיק, אפילו בעת שמרוממין אותו מהשמים לכבוד ולתפארת, אעפ"כ ענותנותיה שהיה לו מקודם אינו משנה. וזהו אומרו על אהרן קדוש ה', שהוגבה בכתר כהונה ובהדלקת הנרות, שהיה חביב יותר מקרבנות הנשיאים, אפע"כ ענותנותיה שהיה לו מקודם, לא שינה. וזהו שפירש"י ז"ל שבח אהרן שלא שינה.

וכה תעשה להם לטהרם וגו' (ח', ז'). "וכה" מלשון 'כהה' (עי' ברש"י ויקרא י"ג, ו' "כהה, הוכחה ממראיתו") שע"י שאדם כהה בעיניו, נשבר ליבו, ועי"ז משיג טהרה אמיתית.

והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה (ט', י"ג). פירש רבינו הק' מלובלין זי"ע על זה הדרך, והאיש אשר הוא טהור, שאיזה איש יכול להיות טהור. ובדרך לא היה, שהוא יושב אוהל, ואינו נוסע על הדרכים, כי על הדרך עלול הוא לפגום בראיה, או בשאר דברים, שאין לו מקום להתפלל ולעסוק בתורה כראוי. (אילנא דחיי, וכ"כ באמרי קודש מהרה"ק מסטרליסק. אמנם מצינו בספר אור התורה שהביא בשם החוזה מלובלין עה"פ ויהי בנסוע הארון, שכתוב בגמ' שבת (קט"ז ע"א) "יהי בנסוע, ספר חשוב הוא בפני עצמו" ופירש החוזה דהיינו כשאדם נוסע בדרך, הוא צריך להתנהג בדרך אחר)

וכי תבואו מלחמה על הצר הצורר אתכם, והרעותם בחצוצרות ונזכרתם לפני ה' אלוקיכם ונושעתם מאויביכם (י', ט'). אמר המגיד הגדול הרבי ר' בער ממעזריטש זי"ע, שחצוצרות מורה על כל אחד שיהיה בעיניו כאילו הוא חצי גוף וחצי צורה. וזהו בחצוצרות, חצי צורה, ואין לו שלימות בלתי חיבור עם חבירו, ולהסיר השנאת חזנם, אז ונושעתם מאויביכם. (נגזי' יוסף ומצוין בד"ת על ר"ה ד"ה ונראה דהנה)

ויעצק משה אל ה' לאמר קל נא רפא נא לה (י"ב, י"ג). מילת 'לאמר' לכאורה שפת יתר. "קל נא רפא נא לה", 'נא' השני לכאורה מיותר. ואפשר לומר על דרך מה ששמעתי מאדמו"ר הרב הקדוש המגיד מקאזניץ זללה"ה, כי פעם אחד היה בנו הרב הקדוש הצדיק מורנו משה זצללה"ה נפל למשכב והיה מסוכן. ואמר אביו המגיד זצ"ל, 'לצד כי הוא נוגע בדבר, בוש יבוש לבקש רחמים עבור בנו, כי לטובת עצמו הוא דורש. ואחר כך אמר שמצא עצה לזה, לבקש רחמים על כל חולי בני ישראל, להמליך ה' יתברך על כל רפואות בני אדם, ובכללם ימשיך רפואה לחולי בנו הקדוש. כן נוכל לומר כאן, כאשר ביקש אהרן ממשה לבקש רחמים עבור מרים אחותם, היה משה בוש, 'לצד שהיתה אחותו והיה נוגע בדבר. ושם עצה הנ"ל, לבקש רחמים על כל חולי בני ישראל, ולכלול אותה גם כן בתפילת הרבים. וזה יצעק משה אל ה' לאמר, הצעקה היתה לאמר, קל נא רפא, לכל חולי בני ישראל. נא לה, פירושו, וכלל גם כן בתפילתו "נא לה", שגם מרים אחותו תתרפא. ואין לך דבר שאין רמזוה באורייתא.

(בית יעקב לאב"ד אלכסנדר)

לכל מאן דבעי, כל יהודי שהדפק על דלתותיו קיבל אש"ל מלא חינם אין כסף! הארוחות הוגשו שלוש פעמים ביום כיד המלך, ומשרתים מיוחדים מטעם הנגיד דאגו כל העת לטובתם של האורחים הרבים שגדשו את המקום, ניקו את החדרים ואת אולמות האוכל, החליפו את המצעים ואת המגבות, והכל נעשה במיטב השרות ממש כבבית מלון של חמישה כוכבים, רק בהבדל קטן בענין התשלום. שאם בבית המלון-על כוס מים פשוטה שבלובי יש לשלם מחיר מלא, היה כאן הכל בחינם גמור, לשם מצות הכנסת אורחים בלבד. ואם לא די בזה, הרי כשנפרדו מן המארח הגדול בברכת "ישר כח" היה משלשל ביד "נתינה" חשובה והוגנת שיהיה להמשך הדרך.

חברו השני לעומתו, שהתפרסם גם הוא בכל הגלילות סביב, היה זה הוא היה - כאמור מהסיבה ההפוכה בדיוק. בזכות קמצנותו הגדולה יהודי עשיר, גביר אדיר, יעקב שמו, סוחר ותיק בעל עסקים מסועפים במדינות שונות, אבל כמידת עשרו כן גודל קמצנותו, ולא תרם אף פרוטה אחת לצדקה! הכל ידעו שבארמונו של "יעקל קמצן" לא מומלץ להתנסות בבקשת נדבה, הוא היה מגרש את מתדפקים על דלתותיו בבושת פנים! לא פלא אפוא שהיו יהודי העיר שונאים אותו, ומתרחקים ממנו תמיד. עד כדי כך הגיעה מידת קמצנותו, כאשר לרגל עסקיו היה עובר בדרכים על פני ערים ומדינות שונות בעולם-ובימים ההם בטרם עידן הדואר המפותח כבימינו, היו מעבירים כספים ממקום למקום על ידי הסוחרים הללו שנתנו בדרכים, תמורת אחוזים מסוימים -הגביר הקמצן דגן היה גובה בשכרו מחיר גבוה ומפולפל ביותר. בכל פעם שחזר מנסיעותיו היה מביא עמו כמה מעטפות תפוחות וגדושות שנשלחו עבור תושבי העיר, וגובה את שכרו הגבוה. במיוחד יצא שמו לשמצה, על כך שגם מאלמנות ומעניים ומאנשים שאין הפרוטה מצויה בכיסם-היה גובה את אותו מחיר גבוה ביותר. רוב המעטפות היו הרי מיועדות דוקא לנצרכים הללו. היה יעקל הסוחר מגיע לבית האלמנה או העני הנמנע, מגיש את המעטפה המרשרשת, ודורש במפגיע את שכרו בנתח הגון. האלמנות והעניים כעסו מאוד על החלק הנכבד שהותיר לעצמו משלהם, "וכי אין בלבך שום רגש של רחמנות?" התריסו כנגדו-אך יעקב הקמצן היה גם עקשן מובהק, ולא ויתר על פרוטה מדמי סרסורו! כל תחנוניהם נפלו על אוזניים ערלות, "אם אין תשלום, אין מעטפה!" פסק, "מחזיר אני תכף את הכסף לשולח!" בלית ברירה נאלצו לשלם לו כדרישתו, השנאה נגדו גברה והלכה, עד שמרוב שנאה ובוז שהתרחקו ממנו בני העיר, כינו אותו כולם "יעקל גוי", על שאין בלבו שום רגש יהודי, והתנהגותו כמו של גוי, רחמנא ליצלן. כך יצא שמו של "יעקל גוי" לשמצה לקללה ולמרמס בפי כל. כך התרגלו להם בני העיר בשגרת חייהם בצל שני הנגידים ההפוכים באופים מקצה לקצה. כשהראשון מחזיק ותומך תמיד בכל קופות העיר, ואילו השני מתנכר, מתקמצן ומתרחק יותר ויותר מחברתם של אנשים.

והי היום, והנה הגיע קיצו של "יעקל גוי" להשיב נשמתו אל צור מחצבתה. בפטירתו לא הזיל איש דמעה, הכל נדו לקמצן אכזר זה. מרוב שנאה ומרירות שחשו כנגדו. בלית ברירה נאלצו להקצות לו פינה נידחת בפאתי בית החיים. על מצבתו רשמו ברוב שנאתם עליו: "פה נטמן יעקב גוי". עד מהרה נשכח שמו של "יעקל קמצן" נאלח זה מלב אנשי העיר. כולם שמחו להתפטר ממנו, וחסרונו לא כאב לאף אחד-מלבד אולי לאותם אלמנות ועניים שהיה מעביר אליהם את מעטפות הדואר שנשלחו עבורם. אך גם הם לא הצטערו הרבה, עד מהרה ימצא סוחר דוור מחליף, חשבו שלבטח גם יוריד את המחירים הגבוהים והמופרזים שנגס אותו קמצן גוי. חלפה תקופה, והנה התגלו בעיות בתפקוד "בית הכנסת אורחים" המפורסם, עד שיום בהיר אחד הוא נסגר על מנעול וברירה. כמו כן גם קופות הצדקה הרבות, שעל ידיהן היה מפזר ותומך בעניים רבים ובמוסדות תורה וחסד, כולן נסגרו בזו אחר זו. הפונדקאי הכריז על פשיטת רגל, ובבת אחת איבדו בני העיר תומך חשוב ונלהב מעמודי התווך של כל ענייני הצדקה שבעיר. כראות רב העיר את תוצאות פשיטת הרגל של הפונדקאי, חש הוא שמשהו אינו כשורה כאן, -מה קרה פתאום שהכל נפסק בבת אחת? הרהר הרב, אולי זקוק האיש לעזרה או ליעוץ? הזמינו אליו לשיחה.

כשהגיע הנדיב לבית הרב, שאלו בחביבות: "אמור נא לי, יקירי, מה קורה לאחרונה בעסקיך? שמא נפלו המניות שלך? אולי זקוק אתה לעזרה או הלוואה כספית?" "לא!" ענה האיש נחרצות, "ברוך השם אינני זקוק כרגע לשום עזרה או הלוואה! הפונדק שלי ממשיך לתפקד כרגיל ופרנסתי מצויה ממכירת יין שרף לתושבי הסביבה, רק את "בית הכנסת אורחים" אינני מסוגל יותר להחזיק, לצערי. וכן לאחרונה נאלצתי, לדאבוני, לקצץ בתרומותי ובתמיכותי בקופות העיר השונות, קשה לי לדבר על זה, אבל כבר אמר

החכם: 'ההכרח לא יגונה', ולעת עתה מוכרח אני להפסיק את תרומותי השונות לצדקה, וכן 'בית הכנסת אורחים' ישאר סגור!" "אבל מדוע?" נזעק הרב, "הרי יודע אתה היטב כמה חיוני וחשוב הוא בית גדול זה בעירנו. כבר אמר החכם מכל אדם (משלי יב, כה) 'דאגה בלב איש ישיחנה', אולי נמצא עצה להוציאך מן הסכר, ולהעלותך על דרך המלך!" הפציר הרב. אבל האיש לא נענה, "כבר אמרתי, שברוך השם אינני זקוק לשום עזרה, פרנסתי ופרנסת בני ביתי מצויה מבית המזיגה. ואבקש נא מאוד לא להכביד עלי בשאלות נוקבות, כי מנוע אני מלדבר בנידון!" חתם האיש, לפליאתו של הרב. משראה הרב שאין הענין פשוט החליט שאין מנוס מחקירת הדברים לאשורם.

"שמע נא" פנה אל האיש בתוקף, "הבעיה שלפנינו איננה פרטית שלך בלבד, היא בעיה ציבורית הנוגעת לכל בני העיר! בתוקף סמכותי כרב העיר עלי לדאוג לשלומם ולטובתם, לפיכך מוכרח אתה לשתף אותי בנסיבות שגרמו לכל הירידה הדרסטית הזו!" מתחילה חתם האיש את פיו, לא אבה לספר כלום, והתעקש לשמור על זכות השתיקה. אך לאחר הפצרות מרובות נשבר האיש, ואמר: "אלה בפני הרב את האמת, שמעולם לא הייתי לא נגיד ולא עשיר, בכדי שאוכל בכוחות עצמי להחזיק 'בית הכנסת אורחים' ענק שכזה, ובוודאי שלא לתמוך בצדקות הרבות שפיזרתי! הפונדק הקטן שברשותי יש בו בקושי כדי פרנסת משפחתי בלבד, אך קיבלתי את כל הסכומים האדירים הללו מאיש אחד, שמכספו החזקתי את כל המפעל הזה, כשקיבלתי על כך גם 'משמורת' נאה, עבור טרחתי הרבה בענייני תמיכותי הרבות ובניהול 'בית הכנסת אורחים', והנה לאחרונה פסקו כל תמיכותי של האיש, ולכן נאלצתי להפסיק הכל!" "זמי הוא אותו נדיב נסתר?" שאל הרב.

"זאת לא אוכל לגלות בשום פנים ואופן!" ענה האיש, "מאחר שאני מושבע ועומד בשבועה חמורה שלא לגלות שמץ דבר מזהותו של האיש! בקושי גדול הוציא הרב ממני את עצם הסוד שיש כאן תומך נסתר, אבל מעבר לזה לא אוכל להוסיף בשום אופן!" האיש היה נחרץ מאוד בסירובו לגלות, אבל הרב לא הסכים לוותר בדבר. הוא ערך לו התרת נדרים ושבעות, וגזר עליו ב'גזירת רב' מרא דאתרא שהוא חייב לגלות את אזורו לטובת הציבור, ולהודיע בדיוק את זהותו של האיש! לא נותרה כל ברירה בפני הפונדקאי, ואמר: "רואה אני שמוכרח אני לגלות את סוד חיי! ואקווה שלא יהיה לאיש תרעומת בדבר, להוי נא ידוע בפני כבוד הרב, שכל מה שתזלזל בי העשירות וההילה, אין כל הכבוד הזה אלא משל "יעקל גוי" הקמצן המפורסם, שלא היה אלא 'צדיק נסתר' ביותר, שהסתיר את כל צדקותיו בחכמה מופלאה. הוא אהב והשתוקק מאוד לבזיונות והשפלות שספג כנודע מהארי"ז ל גודל הטובה הבאה לאדם ברוחניות ובגשמיות על ידי קבלת הבזיונות באהבה. כל אותן תמיכות וצדקות הגדולות שתמכתי בבני קהילתנו, ובודאי בענין 'בית הכנסת אורחים' דגן וכל צרכיו, הכל מתרומותיו הנסתרות של "יעקל קמצן", אשר השביעני בשבועה חמורה שלא לגלות את סודו! וכן כל אותן 'מעטפות' שהביא באמתחתו 'כאילו' מנדיבי עם רחוקים, לא היו אלא מכיסו, וכדי להסתיר את תרומתו תלה אותן במשלוח נדיבים שמרחוק. ברצונו לזכות במנה גדושה של חרפות וקללות, היה 'גובה' בשכרו מתוך כספו. נתח הגון באחוזים גבוהים ביותר". בשמוע הרב כל זאת, נדהם והשתומם עד מאוד, שכן התברר עתה שאין אותו קמצן גוי, אלא צדיק נסתר ירא ה' מרבים, שהסתיר את צדקותו במעטה של רשעות וקמצנות.

למחרת קרא הרב עצרת רבתי, והודיע לכל אנשי העיר שהוא יערוך הספד גדול על "הרב הצדיק הנסתר הקדוש והטהור, הנקרא רבי יעקל גוי" כמובן היו הכל מסוקרנים מאוד לדעת ולהבין: מה קורה כאן? כיצד נתהפך אותו קמצן רשע אכזרי פתאום לרב צדיק קדוש וטהור?! סיפר הרב בפני אנשי הקהילה את כל האמת, והודיעם מי ומי היה מיטיבם הגדול. הוא הרים קולו בבכי ובזעקה, על ש"נודע עתה שזילזלנו באדם גדול מאוד, ורדפנו את מיטיבנו הגדול, ועתה שומה עלינו להתחרט בדבר בכל לב, ולבקש מחילה מן האדם הגדול. "הלכו כל בני העיר יחדיו בהכנעה וברגשי חרטה עמוקים, לבקשת מחילה ברוב עם. באותו מעמד רצו לתקן את אשר ביזו וביקשו להחליף עבורו מצבה חדשה במקום אותה מצבה שנרשם עליה שהיה "קמצן", אך הרב אמר, שיש להשאיר תיבת 'קמצן' במצבתו, כי הוא היה 'קמצן' מהנאות עולם הזה והבלי, ולא השאיר בשביל עצמו כלום. את הכל פיזר נתן לאביונים. אולם על תיבת 'גוי' הרשומה במצבה הסתפק הרב אם ניתן להשאיר כך מצבת איש יהודי, וביקש להתישב בדבר. באותו לילה התגלה אל הרב, רבי יעקב בעצמו, וביקש ממנו להשאיר תיבת "גוי" על מתכונתה, כי נעשה מזה 'קורת רוח' גדול בשמים, עד שנהנו בפמליא של מעלה בערמת הסתרתו הנפלאה את מעשיו, עד שכבר כינוהו כולם בשם "גוי". ציווה אפוא הרב להוסיף תיבת "קדוש", וכך נשאר חרוט באותה מצבה לדורות עולם: "פה נטמן יעקב גוי קדוש".

(עפ"י הספר 'טיב המעשיות')

ללכת בדרכי ישראל לפניך

בזכות הטבת הדרך, נזכה לקבל מהקב"ה

פירוש "שלש רגלים תחוג לי בשנה", פירוש דהנה בשלש רגלים היה בכל אחד נס גדול לישראל כידוע, פסח היה יציאת מצרים, שבועות מתן תורה, סוכות היה ענני הכבוד, וזה שצוה הקב"ה שיזכרו ישראל ויתנו דעתיהם להכיר הנסים שנעשה להם בימים האלו, כדי שע"ז יעוררו חדוה ושמחה להבורא ב"ה, ויעשה להם גם עתה נסים כמאז, וזהו "תחוג לי" שהוא לשון חדוה והתלהבות אש. וזהו "עיני ה' אל צדיקים" כאשר כתבתי מזה לעיל, שעייני ה' הם ביד הצדיקים, שע"י מעשיהם הקדושים הם מעוררים ועושים כביכול עיניים להקב"ה, שיתן עינא פקחא על עמו הקודש לטובה. וזהו פירוש "אל נא תעזוב אותנו כי על כן ידעת חנותינו במדבר" ר"ל שאתה הכרת הנפלאות וגודל החנינה שעשה עמנו הש"י במדבר, ו"חנותינו" הוא מלשון חנינה, "והיית לנו לעיניים" פירוש כיון שאתה במדרגה תהיה לנו לעיניים, שתגרום במעשיך ובדבוקיך שישגיח השם עלינו בעינא פקחא, "והיה הטוב כו' והטבנו לך" ר"ל שממילא יהיה טוב לך, והוא ע"פ דאיתא בגמרא בעל הבית מברך משום טוב עין הוא יבורך, ולכאורה משמעות

הפסוק הוא דבעל הבית מתברך, אלא הענין הוא דממילא מחמת שהוא מברך מתברך, ע"ד הכתוב ואברכה מברכיך, וזהו "והיה הטוב" ר"ל הטובות שיושפעו עלינו על ידך, "והטבנו לך" כנ"ל ואברכה מברכיך. וק"ל. עכ"ל הק'.

כלל והכל מלא רק אחדותו
מזר ואינו משגיח כלל על שום
עצבתו רק לאדון היחיד ב"ה, כן
פעול לו שום דבר כלל.

ישראל, אתה תזכו לכל הטובות שבעולם.

וזהנה הרבי ר' אלימלך זי"ע (נועם אלימלך בפרשתן ד"ה או יאמר) כותב "וזנה שאמר משה בתחילה "לכה כו' והטבנו לך כי ה' דבר טוב על ישראל", היה סבר יתרו שהטובה היא מחמת חסד אל, לכך לא רצה ואמר "כי אם אל ארצו" כו', פירוש אלך לגייר את בני משפחתי למען שיבואני הטובה בשכרי ולא בחסד חנם, לזה אמר לו משה לא כמו שאתה סובר שהטובה היא ברב חסד לבד, כי אם שההטבה בא בשכרנו, ע"י שהיינו במדבר בהתבודדות גדול לאהבה וליראה, "והיה הטוב ההוא אשר ייטיב עמנו" פירוש שעמנו הוא הדבר, שגרמנו לעצמנו הטובה ההיא, וגם אתה היית עמנו וראוי לך ג"כ ההטבה ההיא, וזהו "והטבנו לך" כי ראוי לך ע"י מעשים הטובים. וק"ל".

דהיינו שהוא רצה גם לגייר את בנו משפחתו שיזכו גם להתברך בכל הטובות שמשפיע השי"ת, אבל משה רבינו אומר לחזנתו, לא טוב אתה עושה, כי אתה ראוי לכל הטובות בזכות מעשיך הטובים.

ובכך גם מתבאר לנו יפה למה חזר ואמר שוב "והיה הסוב ההוא אשר ייטב ה' עמנו, והטבנו לך" ש'הטוב ההוא אשר ייטב ה' עמנו' כל הטובות שגמל עמנו הקב"ה, ואשר יגמול עמנו, זה בזכות 'והטבנו לך' בזכות הטבת דרכך, שעשית הטוב וחזרת להיות מעם הנבחר. ויה"ר שנזכה גם אנחנו להתברך בכל הטוב, ושה' יוריק וישפיע עלינו שפע ברכה והצלחה, ולהתברך ממקור הברכות בכל הברכות והישועות בכל מילי דמיטב ברוחניות ובגשמיות עדי נזכה לנאולה השלימה בקרוב ובימינו אכ"ר.

בפרשתן (י', כ"ט) "והטבנו לך, כי ה' דבר טוב על ישראל", משה רבינו ע"ה אומר לחובב בן רעואל הוא יתרו חותנו, שהם נוסעים אל המקום אשר אמר ה' אתן לכם, ורוצה שיגיע עמם. ויתרו אומר (שם ל"א) "לא אלך כי אל ארצי ואל מולדתי אלך", ומשה רבינו אומר (שם ל"ב) "אל נא תעזוב אותנו", אתה הוא שראית את כל הניסים והנפלאות שעשה עימנו הבורא ית"ש במדבר, "והיית לנו לעינים". ואז ממשיך משה רבינו ואומר (שם ל"ג) והיה אם תלך עמנו "והיה הטוב ההוא אשר ייטב ה' עמנו והטבנו לך".

לכאורה קשה למה חזר הכתוב על כפל הלשון 'זהטבנו לך' וחזר ואמר לשון טובה 'כי ה' דבר טוב על ישראל'. ושני פסוקים אחרי זה משה רבינו חוזר ואומר ובהפך הלשונות 'והיה הטוב ההוא אשר ייטב ה' עמנו', 'זהטבנו לך'. לכאורה היה יכול לומר את כפל הלשון אבל בפעם אחת, ולמה חזר הכתוב על מטבע הלשון, ועוד שתי פסוקים לאחר"כ על הלשונות אבל בהיפוך? מעשה היה בשני בחורים שקיימו את מצוות היום של יום הפורים בהידור רב, ושתי יין לשכרה. אותם בחורים גרו בשכונת "שערי חסד" בירושלים

עיה"ק, בשכונת שגר גדול ופוסק
הדור הגאון הגדול רבי שלמה
זלמן אויערבך זצוק"ל, ואמרו א'
לשני הבה נלך לבקש ברכה
מגדול הדור בעוד היום גדול, מה
שאלתך ומה בקשתך וינתן לך.
כשהם באו אל ביתו של פוסק
הדור, הוא אחז קודם ברה"מ,
והוא אמר להם שיתן להם ברכה
אחר שיברך על המזון. ור' שלמה
זלמן ישב בראש השולחן,
כשמסביב לשולחנו יושבים
כשתילי זיתים בניו וחתניו, נכדיו

ונינינו, זרע ברך ה'. כשסיים לברך מזג ר' שלמה זלמן שתי כוסות מבקבוק יין שהיה מונח לידו, ואמר להם שבברכה הוא לא יתן להם, אבל ווארט שיכול להביא ברכה, הוא יאמר להם. כמובן שהם שתו את הכוס, ומיד פתח את פיו קדשו:

בברכת המזון אנו אומרים בברכת הטוב והמטיב "יכל טוב, ומכל טוב לעולם אל יחסרנו" לכאורה למה חוזר על אותו הלשון 'יכל טוב' ולאחמ"כ שוב 'ומכל טוב'? אלא יש לבאר, שקודם אנו אומרים "הקל אבינו, מלכינו, בוראינו, גואלינו, יוצרינו, קדושינו קדוש יעקב, רועינו רועה ישראל" שתתן לנו ותגמול עמנו את כל הבקשות שאנחנו מבקשים, ומסיימים "יכל טוב ש'טוב שמך' ותתן לנו את כל הטוב שיש באוצרותך, ואז אנו ממשיכים ואומרים 'ומכל טוב לעולם' שיש טוב שהעולם אומרים שזה טוב, ובעינינו זה נראה שזה הטוב, לכן אנחנו מבקשים 'יכל טוב' שהטוב שאתה יכול לברך אותנו, ברכנו אבינו כולנו, וגם 'ומכל טוב לעולם' שגם הטוב שאנשים אומרים שזה טוב, 'לעולם אל יחסרנו' ודפח"ח.

וכה תוכן דבריו קדשו של הרבי ר' אלימלך מליזנסק (נזעם אלימלך פרשת ד"ה "ויאמר") "דהנה ע"י אתערותא דלתתא הוא אתערותא דלעילא, והיינו כשהצדיק רוצה לעורר רחמים ושפע לעולם, צריך לעורר מתחילה חדוה ושמחה להבורא ב"ה, ועי"ז משפיע השי"ת טובות לעולם, וזה נעשה ע"י שהצדיק מכיר ורואה בנשים ונפלאות שעושה עמנו יוצרנו בוראנו, אז בא לו שמחה מזה, וכיון שיש שמחה להצדיק, עי"ז הוא מעורר שמחה למעלה. אבל מי שאינו מכיר בנפלאות ונסים, בלתי אפשר לו לעורר רחמים, וזהו

כתובת מייל של מערכת הגליון

a13215113@gmail.com

עליון זה נתרם

הודעה משמחת

ב"ה, לכל המעוניין ניתן לתרום בעמדות
 "קהילות" וב"נדרים פלוס" הפרוסות
 בבתי כנסיות ברחבי הארץ והעולם ע"ש
 "עלון אשרי האיש"

או במספר טלפון ("קהילות"):

073-275-7000, ולהקיש קוד 8915

אכן ניגן אכאב בהלדא אמטא אס הינכס דאזיס אגראס אהנצחה
אזכא אמצאל

נודב לע"נ

הגה"צ רבי שמואל צבי

ב"ר בנימין זצ"ל קובלסקי

נלב"ע כ"ג סיון תשס"ג

ת.נ.צ.ב.ה.

נודב לע"נ

הרב נפתלי הרץ בן הרב

יוחנן דב הלוי ז"ל

נלב"ע י"ב חשוון

ולע"נ האשה החשובה מרת

הרב משה ד
ת. נ. צ. ב. ה.

נודב לע"נ

הרב מרדכי מנחם מנדל

בן הרב אהרן אריה ז"ל

נלב"ע ה' תמוז תשפ"א

ת.נ.צ.ב.ה.

המעוניין לתרום להוצאות העלוך להצלחה, ברכה או לע"נ יפנה לעורך הבה"ח ישראל פיגנבוים הי"ו,

או להפקיד בבנק פועלים, סניף 533, מס' ח-ן 540321 ע"ש ישראל בנימין פיגנבוים. ניתן לתרום מכספי מעשר.

אשרי (6) האיש